

ОСВІТА І КУЛЬТУРА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

УДК 504.9

Гуменюк Л.М., студент спеціальності 101 “Екологія”, ступеня вищої освіти “Магістр” КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”.

Науковий керівник: **Нагорнюк О.М.** – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри екології, природничих та математичних наук КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”.

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ І ЗНАЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРОСВІТНИЦТВА В РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Екологічне просвітництво в розвитку особистості сьогодні займає чільне місце. Розпочинати екологічне виховання потрібно якомога раніше.

Ключові слова: екологічне просвітництво, екологічне виховання, молодші школярі.

Environmental education in the development of personality today occupies a prominent place. It is necessary to begin ecological education as early as possible.

Key words: ecological education, ecological education, junior schoolchildren.

Постановка проблеми. Наразі питання екологічного просвітництва розглядаються багатьма педагогами. Найбільш сприятливим для цього є молодший шкільний вік. За результатами дослідження групу молодших школярів, ми можемо охарактеризувати нестійким ставленням до природи. У групі діти схильні говорити про цінності природи, проте діяльність і інтерес їх не направлений до природних проблем - це відношення спостерігається у 80% дітей. 12% дитячого колективу демонструють байдужість до проблем природи і природи як цінності, і лише у 8% виявляються розуміння цінності природи, почуття її краси, і бажання берегти навколишній світ. За підсумками первинної діагностики, ми охарактеризували групу молодших школярів. У ній, коло дитячих інтересів досить вузьке, діти не виявляють допитливість, їх не цікавлять закони навколишнього світу і природи. Вони схильні говорити про цінності природи, але таке ставлення неусвідомлене ними і не проявляється в практичних прагненнях.

Швидше це установки батьків і педагогів. Звертаючись до проблем природи, діти готові реалізовувати екологічну діяльність в прагматичних цілях, тобто задля досягнення власного благополуччя і необхідних людині природних ресурсів. У центрі такого ставлення до природи, стоїть людина та її потреби, а проблеми екології не цікавлять як такі. Можна говорити, про те, що природа не є для групи цінністю і джерелом естетичних почуттів, природа тут об'єкт і джерело ресурсів. Таке ставлення у дітей безсумнівно наражає на небезпеку екологічну свідомість дітей, і каже про актуальність екологічної освіти в групі.

Матеріали й методи досліджень. У зв'язку з позначеними проблемами в ставленні до природи у групи молодших школярів, нами було складено і апробовано програму формування екологічної культури молодшого школяра.

В ході реалізації програми нами були відзначені деякі особливості щодо створення умов для екологічного просвітництва молодшого школяра:

- створення живого куточка,
- турзліт і походи,
- екологічні бесіди,
- суботники,
- вивчення екологічних проблем рідного краю,
- тренінгові форми роботи,
- робота з батьками.

На етапі початкової школи на перше місце в урочній та позаурочній діяльності висувається, як цілі програми розвиток ціннісних орієнтацій: природи, здоров'я, екологічної культури, екологічно безпечної поведінки, спрямованих на збереження здоров'я і забезпечення екологічної безпеки людини та природи. Так, в ході цього процесу формується особистий досвід самообмеження при вирішенні ключового протиріччя екологічної свідомості цього віку «хочу - не можна» і його емоційного переживання [1].

Ефективними форми організації позаурочної діяльності в програмах є розвиваючі ситуації ігрового і навчального типу з дітьми.

Рекомендується організовувати роботу з дітьми, по формуванню екологічної культури, здорового і безпечного способу життя за такими курсами:

- психологічне просвітництво з проблем екології;
- реалізація додаткових освітніх курсів;
- організація роботи з батьками (законними представниками) [3].

За результатами кількісного аналізу контрольного експерименту розподілення у групі вийшло наступним:

- Естетичний тип-11 чоловік;
- Когнітивний тип - 6 осіб;
- Прагматичний -5 осіб;
- Практичний - 3 людини.

За підсумками, формуючого експерименту в групі змінився тип мотивації до екологічної діяльності. Так екологічна діяльність в прагненні пізнання природи становить 24%, мотивації в порятунок природи і отримання практичного досвіду 20%, мотивації до отримання благ і ресурсів природи становить тепер лише 12%. Переважним є естетичний тип мотивації, у 44% відсотків дітей. Відмітимо, що значущим змінами в розвитку екологічної культури є актуалізація прагнення школярів в пізнанні законів природи, а також в бажанні естетики природи, що демонструють безпосередньо саме розвиток еко-культури молодшого школяра.

Діагностуючи сферу дитячих інтересів, їх розподіл в групі вийшов таким:

- Математичні і технічні: 7 осіб
- Гуманітарна сфера: 12 людина
- Комунікативні інтереси: 7 осіб
- Природознавство і природа: 18 людина
- Фізкультура і спорт - 4 людини
- Художня діяльність: 9 осіб

За результатами діагностики ми бачимо, що інтереси дітей становить сфера природознавства і природи в найбільшій кількості (72%), також стали більше цікавитися художньою діяльністю (36%).

Інші показники сфер, залишилися без змін (гуманітарна сфера 48%, математика і техніка 28%, комунікація 28%, фізкультура і спорт 16%).

Тепер в сферу інтересів молодшого школяра входить 4 з 6 сфер. Значущими сферами стали вивчення природознавство і природа, також спостерігається розвиток інтересу до художньої діяльності. Ми можемо домовитися про те, що, розвиток дитячого інтересу до природи та навколишнього середовища, сприяло розвитку інтересів до художньої діяльності, тобто актуалізований пошук естетичного і прекрасного в світі. Це позитивно позначається на розвиток молодшого школяра.

За результатами діагностики особистісного тесту Глазачева С.Н. нами були отримані наступні результати, що вийшли наступні:

- 0 людей, які - демонструють байдужість до проблем природи і природи як цінності;

- 7 чоловік - відзначають, що по-різному ставляться до природи. Іноді під соціальним тиском схильні давати оцінку природі як значущу, при цьому часто не демонструють надалі ціннісного ставлення до природи

- 18 осіб - показали результати чесних відповідей, любові і поваги до природи, а також піддослідні продемонстрували у відповідях прагнення до екологічної діяльності.

Школярі, в групі демонструють ціннісне ставлення до природи і прийняття природи як об'єкта краси. Спостерігається прагнення до турботи про природу, пізнання навколишнього світу і любові до природи, розуміння взаємозв'язку між людиною і природою у 72%. Повністю відсутня байдужість до природи, і у 28% виявляється ставлення до природи в залежності від ситуації, тобто сформований під впливом батьківських і педагогічних установок, і соціуму.

За даними контрольного експерименту були виявлені зміни в показниках мотивації до екологічної діяльності, ставлення і інтересу до природи.

Для оцінки статистичної значущості змін, що відбулися в групі, за підсумками формулюючого експерименту нами був використаний математичний критерій Т-Вілксона, спрямований на діагностику змін в одній групі. Ми оцінювали зміни за шкалою інтересів до природознавства і природи - методика "Палітра інтересів" і зміни ставлення до природи за методикою "Особистісний тест". Отримане емпіричне значення Темп знаходиться в зоні значущості.

Висновок. Таким чином, математичний аналіз даних показав значимість отриманих відмінностей до проведення формулюючого експерименту і після.

Список використаних джерел

1. Варениченко А.Б. Формування ціннісного ставлення до природи на уроках милування. *Еврика*. 2015. №1. С. 14–17.
2. Варениченко А.Б., Мелаш В.Д. Випереджаюча екологічна освіта для сталого розвитку: теорія та практика: навчальний посібник. Рига, 2018. 72 с.
3. Екологізація освітнього простору сучасної загальноосвітньої школи: монографія. Н. Пустовіт, О. Колонькова, О. Пруцакова, Г. Тарасюк, Ю. Солобай. Харків: "Друкарня Мадрид". 2016. 154 с.